

În contextul actualizării permanente a informațiilor privind Coronavirusul SARS-CoV-2, precum și a necesității ajustării corespunzătoare a măsurilor de prevenire și limitare a răspândirii infecției cu COVID-19,

luând în considerare faptul că potrivit prevederilor legale în vigoare, competența Colegiului Medicilor Stomatologi din România cu privire la autorizarea cabinetelor stomatologice publice sau private vizează, potrivit art. 512 alin. (1) lit. t) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare, avizarea, în domeniul său de competență, a autorizării de instalare a cabinetelor, ținând seama ca exercitarea activităților de asistență stomatologică să se facă în concordanță cu competența profesională a medicului stomatolog, cu dotarea tehnică, precum și cu respectarea normelor de igienă,

ținând cont de faptul că, potrivit normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale aprobate prin Ordinul ministrului sănătății și familiei nr. 153/2003, avizul preliminar al corpului profesional se acordă în vederea înființării cabinetului stomatologic, public sau privat, în baza autorizației de liberă practică a medicului stomatolog, a dovezii deținerii legale a spațiului și după verificarea existenței dotării minime a cabinetului medical, respectiv după verificarea condițiilor minime de spațiu și circuitelor funcționale necesare, proiectele de modificări ulterioare ale circuitelor funcționale fiind avizate de autoritățile de sănătate publică¹,

observând și dispozițiile Regulamentului de organizare și funcționare a direcțiilor de sănătate publică județene și a municipiului București aprobat prin Ordinul ministrului sănătății publice nr. 1,078/2010 în baza cărora, printre altele, direcțiile de sănătate publică județene și a municipiului București coordonează serviciile de asistență medicală din teritoriu, organizează, coordonează și participă la asistența medicală în caz de calamități, epidemii, catastrofe și alte situații deosebite, organizează, coordonează și răspund de pregătirea rețelei sanitare pentru apărare, sub coordonarea Ministerului Sănătății - art. 5 alin. (1),

constatând cu regret faptul că o mare parte din autoritățile de sănătate publică teritoriale, în acest moment de cumpănă la nivel național pentru sănătatea publică, fie nu au o viziune comună cu privire la aplicarea unitară a prevederilor legale în vigoare sau a exercitării atribuțiilor ce le revin, fie sunt lipsite de reacție, ignorând solicitările colegiilor teritoriale de colaborare, în temeiul legii, în vederea adoptării la nivel local a măsurilor corespunzătoare pentru prevenirea și limitarea răspândirii infecției cu COVID-19,

exprimând, totodată, considerația și respectul corpului profesional al medicilor stomatologi în cazul acelor autorități de sănătate publică teritoriale care au înțeles nu numai să își exercite corespunzător atribuțiile deținute în baza legii, ci și să se implice și să susțină activ dialogul și colaborarea cu corpul profesional în vederea ocrotirii sănătății publice,

luând act de faptul că, în baza prevederilor Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată cu modificările și completările ulterioare, precum și a legislației secundare, corpul profesional nu deține atribuții de reglementare a dotării minime, a circuitelor funcționale obligatorii, a stabilirii echipamentelor individuale de protecție minime și a altor elemente esențiale necesare pentru funcționarea cabinetelor stomatologice, publice sau private, care ar putea efectua intervenții stomatologice de urgență în contextul răspândirii accelerate a COVID-19 ori a unei alte epidemii cu caracteristici de transmitere și virulență asemănătoare, precum și a asigurării accesului cabinetelor stomatologice care vor asigura intervențiile de urgență, cu prioritate, la echipamentele de protecție adecvate, dezinfectanți, biocide ș.a., ori de adoptare a ghidurilor sau protocoalelor de practică medicală,

¹ A se vedea art. 6 alin. (2) din Normele privind structura funcțională a cabinetelor medicale și de medicină dentară aprobate prin Ordinul ministrului sănătății publice nr. 1,338/2007.

În acest context singura posibilitate a corpului profesional de a veni atât în sprijinul pacienților, cât și al membrilor corpului profesional în ceea ce privește stabilirea unui minim cadru de efectuare a intervențiilor stomatologice de urgență în contextul actual al evoluției infecției cu COVID-19 fiind adoptarea de recomandări adresate profesioniștilor, în limitele competențelor oferite de lege, ținând cont de propunerile Grupului de lucru pentru prevenirea și limitarea răspândirii infecției cu Coronavirus SARS-CoV-2 din cadrul Colegiului Medicilor Stomatologi din România nr. 9/3.04.2020, în temeiul art. 537 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

Biroul executiv național
al Colegiului Medicilor Stomatologi din România

adoptă următoarea

Decizie

Art. 1. Se aprobă Recomandările cuprinzând unele măsuri detaliate privind triajul epidemiologic al pacienților și protecția pacienților și a personalului medical în contextul infecției cu COVID-19, prevăzute în anexă, parte integrantă din prezenta decizie.

Art. 2. Orice dispoziții adoptate de Biroul executiv național contrare Recomandărilor cuprinzând unele măsuri detaliate privind triajul epidemiologic al pacienților și protecția pacienților și a personalului medical în contextul infecției cu COVID-19, se abrogă.

Art. 3. Birourile executive ale colegiilor teritoriale vor aduce la cunoștința tuturor membrilor colegiilor în cauză dispozițiile prezentei decizii, inclusiv prin publicarea acestora la sediul și pe site-urile proprii.

Art. 4. Prezenta decizie se comunică Departamentului Secretariat din cadrul Colegiului Medicilor Stomatologi din România, colegiilor teritoriale și autorităților competente.

Art. 5. Prezenta decizie se publică pe site-ul Colegiului Medicilor Stomatologi din România.

Președintele Colegiului Medicilor Stomatologi din România,
Prof. dr. Ecaterina IONESCU

București, 3 aprilie 2020
Nr. 25/3BExN

Recomandări
cuprinzând unele măsuri detaliate
privind triajul epidemiologic al pacienților și protecția pacienților și a personalului medical în
contextul infecției cu COVID-19

ATENȚIE!

Potrivit art. 1 din Ordonanța militară nr. 2/2020 privind măsuri de prevenire a răspândirii COVID-19, începând cu 22.03.2020, ora 22:00, activitatea în cabinetele de medicină dentară este suspendată, cu excepția intervențiilor stomatologice de urgență. Prin urmare:

TRATAMENTELE stomatologice, altele decât cele de urgență, SUNT INTERZISE!

În stadiul actual al evoluției îmbolnăvirii cu COVID-19 pe teritoriul României, luând în considerare riscul crescut de contaminare al medicului stomatolog, toți pacienții trebuie considerați potențial infectați cu SARS-CoV-2 și orice pacient simptomatic trebuie considerat COVID-19 pozitiv.

Toate manoperele stomatologice (de prevenție, diagnostic și tratament) **care nu presupun intervenții stomatologice de urgență, vor fi amânate**, iar pacienții care solicită efectuarea de programări pentru manopere care nu sunt calificate de medicul stomatolog ca fiind de urgență, raportat la Decizia Biroului executiv național nr. 17/3BExN/2020, vor fi informați asupra imposibilității de preluare a solicitării acestora pe perioada suspendării temporare a activității, conform deciziilor autorităților publice competente.

Având în vedere caracteristicile specifice ale asistenței stomatologice:

1. riscul de contaminare cu SARS-CoV-2 între pacient și medicul stomatolog poate fi ridicat, medicii stomatologi fiind printre profesioniștii cei mai expuși la COVID-19;
2. anumite manopere/proceduri de tratament stomatologic generează aerosoli (aer + apă pulverizată);
3. aerosolii din cavitatea bucală devin contaminați (sânge, salivă, secreții pulmonare etc.) și sunt proiectați în afara cavității bucale;
4. aerosolizarea picăturilor de salivă contaminează spațiul de tratament (unit dentar, suprafețe de lucru, pardoseală etc.);

Actul terapeutic nu trebuie să devină un vector de transmitere a virusului!

Orice cabinet stomatologic care asigură tratamentul de urgență stomatologică trebuie să respecte **Normele privind structura funcțională a cabinetelor medicale și de medicină stomatologică aprobate prin Ordinul ministrului sănătății publice nr. 1338/2007** și recomandările Colegiului Medicilor Stomatologi din România (CMSR) cuprinse în decizii adoptate de organele de conducere ale corpului profesional.

DACĂ INFRASTRUCTURA CABINETULUI STOMATOLOGIC NU PERMITE
efectuarea tratamentului urgențelor stomatologice în condiții de siguranță, cu aplicare imediată,
SE RECOMANDĂ ÎNCHIDEREA TEMPORARĂ A CABINETULUI!

I. Triajul epidemiologic al pacienților

Triajul pacienților este cea mai importantă măsură de prevenție!

Obiectivul principal îl reprezintă gestionarea de la distanță a unui număr cât mai mare de urgențe stomatologice:

- triajul pacienților de la distanță; medicul stomatolog curant este persoana cea mai capabilă să se ocupe de la distanță de efectuarea unui triaj corespunzător (cunoașterea pacientului, istoricul său medical și stomatologic, acces la fișa stomatologică, radiografii clinice anterioare etc.);
- fiecare cabinet stomatologic trebuie să asigure comunicarea cu pacienții, prin telefon, prin poșta electronică (e-mail) sau chiar să asigure teleconsultații/telemedicină;
- dacă consultația se realizează prin telemedicină, medicul stomatolog va asigura completarea corespunzătoare a fișei stomatologice a pacientului (vârstă, posibile comorbidități, absența/prezența alergiei la medicamente etc.);
- pot fi utilizate aplicații informatice specializate care pot ajuta în stabilirea diagnosticului prin telemedicină sau pot fi comunicate fotografiile intra-orale prin mijloace electronice;
- pe cât posibil, se va recomanda și încuraja tratamentul de urgență prin recomandări medicale și/sau trimiterea unei rețete prin poșta electronică (e-mail);
- pacienții care primesc tratament printr-o rețetă prin mijloace electronice vor fi monitorizați electronic/telefonic pentru a se verifica evoluția simptomatologiei.

Dacă este necesar ca pacientul să se prezinte la cabinetul stomatologic pentru efectuarea de tratamente stomatologice de urgență, trebuie luate în considerare următoarele:

- **toți pacienții vor fi tratați ca potențiali purtători de virus!**
- completarea de către pacienți și însoțitori a unui chestionar conținând cel puțin elementele minime prevăzute în modelul cuprins în anexa nr. 1 la Decizia Biroului executiv național nr. 11/3BExN/2020;
- pacienții simptomatici (conform definițiilor de caz actualizate publicate de Centrul Național de Supraveghere și Control al Bolilor Transmisibile din cadrul Institutului Național de Sănătate Publică la adresa <http://www.cnscbt.ro/index.php/ncov>), pacienții aflați în izolare/carantină sau pozitivi confirmați cu Coronavirus SARS-CoV-2 (COVID-19) vor fi tratați doar în cabinetele stomatologice avizate de către direcțiile de sănătate publică în acest sens, în aplicarea dispozițiilor cuprinse în Regulamentul de organizare și funcționare a direcțiilor de sănătate publică județene și a municipiului București aprobat prin Ordinul ministrului sănătății nr. 1078/2010;
- programarea pacienților cu risc crescut (peste 65 de ani sau care suferă de o patologie cronică), care nu sunt simptomatici la începutul programului (pentru a se limita expunerea la alți pacienți);
- programarea pacienților simptomatici la sfârșitul programului (la fiecare sfârșit de jumătate de zi), pentru limitarea timpului de expunere;
- între programări este necesară planificarea unui timp pentru curățenia, dezinfecția și ventilarea corespunzătoare a cabinetului după fiecare programare (indiferent de categoria de pacienți);
- aplicarea protocolului de sterilizare a aeromicroflorei din cabinet, conform dispozițiilor Ordinului ministrului sănătății nr. 961/2016, folosind un echipament special - nebulizator și un produs biocid avizat de Comisia Națională pentru Produse Biocide, durata nebulizării fiind în funcție de cantitatea de biocid necesară, stabilită de producătorul substanței respective, în condițiile prevăzute în Recomandările pentru prevenirea răspândirii COVID-19 în activitatea stomatologică de urgență aprobate prin Decizia Biroului executiv național nr. 17/3BExN/2020.

II. Măsuri de protecție pentru pacienți și personalul medical

Având în vedere ca aerosolii reprezintă un pericol pentru personalul medical ce lucrează în domeniul stomatologic și pentru toate persoanele care intră în cabinet pentru efectuarea tratamentelor stomatologice:

Asumați-vă că puteți fi un purtător de virus și chiar un pericol pentru colegii dumneavoastră, pentru familie și pentru pacienți!

Dat fiind faptul că aerosolii generați în urma tratamentelor stomatologice, saliva, mâinile și suprafețele contaminate sunt principalii transmitători ai virusului, respectarea următoarelor recomandări/precauții este de maximă importanță:

- limitarea expunerii personalului medical prin folosirea rațională a resursei umane;
- mâinile vor fi spălate cu apă și săpun și apoi dezinfectate cu soluții dezinfectante pe bază de alcool, conform tehnicii corecte aprobate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS)¹;
- în afara manoperelor de tratament, evitarea pe cât posibil a contactului cu pacientul;
- evitarea pe cât posibil a contactului cu personalul (nu strângeți mâna, mențineți o distanță de mai mult de 1,5 m în timpul unei discuții, etc), mobilierul, mânerul ușilor;
- atenție suplimentară pentru: mânerul ușilor, brațul RX + con, scaunul cu panou tactil, partea inferioară a tabletei, tastatura, mouse-ul computerului, mânerul dulapurilor.
- purtarea echipamentului de protecție individuală corespunzător, conform prevederilor legale aplicabile și Recomandărilor pentru prevenirea răspândirii COVID-19 în activitatea stomatologică de urgență aprobate prin Decizia Biroului executiv național nr. 17/3BExN/2020;
- limitarea timpului petrecut în sala de așteptare de către pacienți;
- limitarea numărului de pacienți din sala de așteptare la 1 persoană în circumstanțe ideale; dacă mai există alte persoane în sala de așteptare, se va asigura menținerea unei distanțe de minim 1,5-2 metri între acestea;
- în sala de așteptare a cabinetelor stomatologice vor fi amplasate dispensere cu soluții dezinfectante (antiseptice tegumentare pe bază de alcool).
- instrumentarul și materialele necesare vor trebui aduse în cabinetul de tratament înainte de începerea procedurilor stomatologice;
- dacă există posibilitatea, alternarea efectuării tratamentelor în diferite cabinete;
- nu se vor efectua radiografiile retroalveolare, deoarece produc multă salivă (de preferat OPG sau CT);
- permiterea accesului în camera de tratament doar a pacientului, cu excepția situațiilor speciale (copii, persoane dependente etc), caz în care se va limita accesul la o persoană însoțitoare;
- solicitați întotdeauna pacientului, când ajunge în cabinet, să se spele cu apă și săpun sau să folosească o soluție hidroalcoolică (HAS);
- medicul stomatolog trebuie să asigure obținerea consimțământului informat al pacientului, conform prevederilor legale;
- pacienții vor trebui să completeze chestionarul de evaluare a stării generale înainte de efectuarea tratamentului stomatologic.

II.1. Precauții în timpul examinării sau tratamentului stomatologic de urgență

- înainte de începerea tratamentului, pacientul trebuie să clătească gura cu H₂O₂ (dilatat 1%) sau Clorhexidină 2% sau Iso-Betadină (recomandat până la 2 minute); Atenție, Iso-Betadina poate induce reacție alergică;
- limitarea la maxim a tratamentelor care pot provoca aerosoli;

¹ World Health Organization (WHO) - WHO Guidelines on hand hygiene in health care, 2009 -

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44102/9789241597906_eng.pdf;jsessionid=8013888D6E036C21908510CAA03479E3?sequence=1.

Ghidul OMS privind igiena mâinilor în unitățile medicale poate fi consultat, în limba română, la adresa:

<http://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2016/01/GHID-OMS-IGIENA-MAINILOR.pdf>.

- dacă se folosește instrumentarul rotativ se recomandă setarea debitului apei la minimul necesar;
- dacă se utilizează instrumentar rotativ: sterilizare completă a pieselor înainte de reutilizare (autoclav) sau utilizați piese de unică folosință;
- utilizarea unei aspirații eficiente;
- oricând este posibil, se recomandă folosirea sistemului de izolare cu digă, acesta reduce semnificativ proiecția picăturilor de salivă;
- dacă este necesară sutura, se recomandă utilizarea unui fir resorbabil;
- pentru a limita expunerea medicului stomatolog este recomandat ca acesta să stea în spatele pacientului.

II.2. Precauții după efectuarea tratamentelor stomatologice de urgență

- la sfârșitul tratamentului, pacientul trebuie să clătească gura cu H₂O₂ (dilat 1%) sau Clorhexidină 2% sau Iso-Betadină (recomandat până la 2 minute); Atenție: Iso-Betadina poate induce reacție alergică;
- dacă nu se produc aerosoli, masca tip N95, FFP2, FFP3, trebuie refolosită (maxim 4 ore) - nu atingeți exteriorul atunci când scoateți/puneți masca de protecție;
- se vor respecta procedurile de sterilizare a materialelor reutilizabile, iar materialele de unică folosință vor fi eliminate conform Ordinului ministrului sănătății nr. 1.226/2012 pentru aprobarea Normelor tehnice privind gestionarea deșeurilor rezultate din activități medicale și a Metodologiei de culegere a datelor pentru baza națională de date privind deșeurile rezultate din activități medicale;
- dezinfectarea completă a unitului stomatologic cu dezinfectant cu efect virucid, prin pulverizare;
- după tratament, personalul medical se va dezechipa de echipamentul de protecție în afara cabinetului contaminat, într-o încăpere cu această destinație (echipamentul se va plasa în sac galben etichetat cu pictograma risc biologic).

II.3. Precauții de protecție între tratamente pacienți

- păstrați masca tip N95, FFP2, FFP3 pentru cel mult 4 ore, cu excepția cazului în care este contaminată prin stropi de sânge, salivă, aerosolizare;
- schimbați mănușile, curățați ochelarii de protecție, dacă este posibil să vă schimbați echipamentul de protecție;
- spălați mâinile cu apă și săpun sau realizați dezinfecția cu soluție hidroalcoolică înainte de a pune mănuși;
- asigurați aerisirea/ventilația foarte bună a cabinetului de tratament (ușă/fereastră deschise) și dezinfectarea riguroasă a suprafețelor (unit dentar, blat de lucru etc.), cu dezinfectant de suprafață conform standardelor.

